

РІШЕННЯ

разової спеціалізованої вченої ради

про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада у Інституті овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України, прийняла рішення

про присудження ступеня доктора філософії галузі знань

20 – Аграрні науки і продовольство

на підставі прилюдного захисту дисертації **“Обґрунтування елементів технології виробництва спаржі зеленої в Лісостеповій зоні України”**

за спеціальністю 201 – Агрономія.

13 квітня 2023 року

Лялюк Ольга Станіславівна, 1984 року народження,

громадянка України.

освіта вища: закінчила у 2007 році Національний Технічний Університет «Харківський Політехнічний Інститут»

за спеціальністю «Соціальна інформатика».

У 2018-2022 рр. навчалася в аспірантурі Інституту овочівництва і баштанництва НААН (вечірня форма навчання).

Працює: Фізичною особою-підприємцем.

Дисертацію виконано в Інституті овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України.

Науковий керівник: Івченко Тетяна Володимирівна, доктор сільськогосподарських наук, професор, Інститут овочівництва і баштанництва НААН, завідувачка лабораторії генетики, генетичних ресурсів і біотехнології.

Здобувач має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них 2 публікації, що індексуються у Scopus, 5 статей у наукових фахових виданнях України:

1. Куц О.В., Івченко Т. В., Онищенко О.І., Семененко І.І., Колеснік Л.І., Чаюк О.О., Лялюк О.С., Пилипенко Л.В., Марусяк А.О., Валієва М.Є. Ефективність стимуляції росту овочевих рослин в ювенільний період. *Овочівництво і баштанництво*. 2021. Вип. 69. С. 89–98. DOI: <https://doi.org/10.32717/0131-0062-2021-69-89-98>.
2. Івченко Т.В., Лялюк О.С., Мозговська Г.В. Оцінка особливостей росту і розвитку гібридів спаржі лікарської в умовах Лісостепової зони України. *Овочівництво і баштанництво*. 2021. Вип. 70. С. 16–28. DOI: <https://doi.org/10.32717/0131-0062-2021-70>.
3. Івченко Т.В., Лялюк О.С. Оцінка ефективності короткострокового зберігання спаржі зеленої. *Аграрні інновації*. 2022 № 11. С. 32–39. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2022.11.4>.
4. Івченко Т.В., Лялюк О.С. Вплив гібрида і способів вирощування *Asparagus officinalis* L. на строки надходження спаржі зеленої в умовах Лісостепової зони України. *Аграрні інновації*. 2022 № 13. С. 44–50. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2022.14.7>.
5. Івченко Т.В., Рудь В.П., Лялюк О.С. Ринок спаржі в контексті експортних можливостей та конвеєрного виробництва. *Наукові перспективи*. 2022. № 12. С. 152–163. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-12\(30\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-12(30)).
6. Lialiuik O.S., Ivchenko T.V., Shevchenko N.O., Stribul T.F. Sowing Quality of *Asparagus officinalis* L. Hybrid Seeds After Low-Temperature and Hydrothermal Treatment. *Probl. Cryobiol. Cryomed.* 2020. Vol. 30 (3). P. 289. DOI: <https://doi.org/10.15407/cryo30.03>
7. Shevchenko N.O., Ivchenko T.V., Kuts O.V., Mozgovska A.V., Bashtan N.O., Miroshnichenko T.M., Lialiuik O.S., Kovalenko K.G. Field performance of

cryopreserved seed – derived carrot, tomato and asparagus plants. *Cryobiology*. 2020. Vol. 97. P. 297–298. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cryobiol.2020.10.186>.

У дискусії взяли участь голова, члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Сергієнко Оксана Володимирівна, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Інститут овочівництва і баштанництва НААН, заступник директора з наукової роботи (голова разової спеціалізованої вченої ради). Роботу оцінено позитивно, без зауважень.

Вітанов Олександр Дмитрович, доктор сільськогосподарських наук, професор, Інститут овочівництва і баштанництва НААН, завідувач відділу новітніх технологій вирощування овочевих і баштанних культур (член разової спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. У Змісті (с. 14), завданнях досліджень (с. 18) та за текстом (с. 93 і 107) назви підрозділів та завдань викладено редакційно не точно, а саме – визначають не «...хімічний склад гібридів спаржі лікарської» та «...збереженість гібридів спаржі лікарської», а, відповідно «...хімічний склад спаржі зеленої» та «...збереженість спаржі зеленої».
2. Ключові слова краще викладати в хронологічному порядку відносно розділів дисертації.
3. Що за фенологічна фаза? – «фаза підвищення продуктивності»? (с.98).
У літературному джерелі за №146 не наводиться «...методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві», на який посилається здобувач (с.62).
4. Потребує пояснення твердження здобувача про те, що «...на показник рентабельності не впливає інфляція» (с148).
5. У Рекомендаціях виробництву (п. 2) пропонується «Використовувати для конвеєрного виробництва спаржі зеленої У Лісостепу України високоврожайні

гібриди різних строків відростання (Greenic, GuelphEquinox), середнього (Apollo, GuelphEclipse), пізнього (Portlim)». А чи є ці гібриди у Державному реєстрі...?

6. У Рекомендаціях виробництву (п. 3) бажано послатися на джерело, де опубліковано «... результати комплексної оцінки 23 перспективних гібридів спаржі...».
7. У Рекомендаціях виробництву (п. 4) бажано послатися на джерело, де опубліковано «оригінально 5-бальну шкалу, в якій враховано вимоги до якості товарної продукції спаржі зеленої...».
8. Потребує уточнення, чи можна використовувати результати проведених досліджень при вирощуванні спаржі білої в умовах Лісостепу України?
9. У списку використаних джерел наведено два ідентичні №№ 152 і 153.

Щербина Сергій Олександрович, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Інститут овочівництва і баштанництва НААН, учений секретар (член разової спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. Авторці необхідно звернути увагу на правила написання одиниць виміру та чисел
2. Необхідно звернути увагу на розділ 3 – не доцільно в розділі виділяти лише один підрозділ.
3. Назви підрозділів у розділі 4 необхідно відредагувати.
4. По тексту дисертації зустрічаються помилки редакційного та орфографічного плану, що зазначені на полях роботи.
5. Необхідно звернути увагу на позначення додатків роботи, та використовувати лише ті букви, які рекомендовано.

Яровий Григорій Іванович, доктор сільськогосподарських наук, професор, Державний біотехнологічний університет МОН України, завідувач кафедри

плодоовочівництва і зберігання продукції рослинництва (член разової спеціалізованої вченої ради). Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. В огляді літературних джерел с. 32 Ви відмічаєте, що спаржа чутлива до внесення (Ca), сірки (S) та (Mg) і що деякі дослідники рекомендують в якості добрив, в фазу відростання спаржі, вносити нітрат кальцію, який ефективно впливає на точку росту і розвитку кореневої системи та вегетативної маси. У схемі фертигації насаджень спаржі зеленої (Додаток Д) і в технології вирощування використані лише карбамід, ортофосфорна кислота, сульфат калію та кальцинит, що, на мій погляд, не дозволило оптимізувати систему живлення та отримати більш високий урожай умовах Лісостепової зони України.
2. При визначенні завдань досліджень с. 18 Ви ставите за мету «Розробити агроприйоми, які дозволяють розширити традиційний сезон вирощування спаржі зеленої», але в програмі досліджень таке завдання нерозглядається. В досліді 3 розглядається розробка конвеєра виробництва свіжої продукції, що відповідає завданню: «дослідити вплив елементів технології вирощування на ріст і розвиток рослин, для розробки конвеєра надходження спаржі зеленої».
3. У висновках до розділу 2 с. 63 в пункті 1 зроблено висновок, що погодні умови були досить різноманітними, що забезпечило можливість для оцінки показників росту і розвитку рослин спаржі зеленої у фазі раннього росту та фазі підвищення продуктивності насаджень. На мій погляд, науково некоректно написано висновок про погодні умови і особливо фенологічні фази вегетативного росту (відростання, інтенсивного росту та нагромадження поживних речовин).
Пункт 3. Для виконання мети досліджень, чому не завдань ?
4. У висновку до розділу 3 пункт 1 наведено результати впливу гідротермічної обробки та обробки янтарною кислотою і мікроелементами на енергію проростання і схожість насіння спаржі низької якості, репродукції 2015 року, а як впливає така обробка на насіння сертифіковане?

5. Пункт 2 до висновків розділу 3 варто конкретизувати на які гібридспаржі вплинула низькотемпературна обробка насіння і визначити її вплив на розсаду 60-денного віку, а не через 120 діб вирощування у ґрунтових умовах, тому що після висадки розсади на ріст і розвиток рослин більше впливають фактори зовнішнього середовища, а не низькотемпературна обробка насіння.

Третій пункт висновку. Проведена оцінка розвитку гібридів підтвердила високу силу росту насаджень спаржі, яка була закладена за використання 60-денної розсади. Важливо конкретно показати які саме показники сили росту переважали і за яких умов, у яких гібридів, за використання якого віку розсади. Можливо у дослідях була іншого віку розсада ?

6. Спаржа зелена за вимогливістю до тепла відноситься до групи морозо- і зимостійких культур. Її кореневище перезимовує у ґрунті і рано навесні при температурі 1–2 °С бруньки починають відростати. Тому, для багаторічних культур тривалість найбільш сприятливого періоду визначають за кількістю днів із температурою понад 5 °С, а не 10 °С як для холодостійких культур. Цьому підтвердження таблиця 4.3, в якій початок і масове відростання у 2020 році співпадають за суми ефективних температур 138 °С аж у 14 гібридів. Фактично початок відростання у цих гібридів був при значно нижчій температурі, а значить її біологічний мінімум >5°С.

7. У таблиці 4.4 урожайність спаржі наведена в кг/га. У відкритому ґрунті визнано, що урожайність необхідно показувати в т/га, а в закритому ґрунті в кг зм 2 . У цій же таблиці наведена урожайність за II, III, IV рік і середня. На мій погляд, більш інформативною була би урожайність не середня, а загальна за три роки.

8. В таблиці 4.6 та в тексті на с. 95 наведені результати хімічного аналізу спаржі зеленої та вміст загального цукру, моноцукрів та вітаміну С. На мій погляд, більш коректним було би навести результати аналізу на вміст основних компонентів хімічного складу, а саме.....

9. В роботі постійно зустрічаються назви спаржа зелена та спаржа лікарська. Варто викладати одну назву в роботі, хоча ми знаємо, що це одна спаржа.
10. У таблиці 4.6 варто зазначити, що зовнішній вигляд і смак оцінювались у балах.
11. На с. 123 йдеться про те, що через 14 діб зберігання спаржі у холодильній камері вміст сухої речовини знижувався від 5,55 % до 6,82 %. Така побудова речення говорить про те, що вміст сухої речовини не знижувався, а навпаки збільшувався.
12. Назву табл. 5.5 варто відкоригувати, щоби слово «списи» неповторювалось.
13. До рис. 5.8 відсутні пояснення, що означають цифри по горизонталі, вертикалі та на рисунку.
14. В таблиці 5.6. Економічна ефективність короткострокового зберігання спаржі в залежності від способу її пакування та терміну зберігання не вказано про яку кількість продукції йде мова: собівартість і ціна реалізації в грн./кг, виручка від реалізації, витрати на зберігання, прибуток в тис. грн.
15. На с. 114 Ви відмічаєте, що Вами не встановлено суттєвий позитивний вплив на збереженість списів спаржі додавання у пакувальні пакети етилен адсорбуючих пакетів, повторюєте цей висновок у п.6 розділу 5, а в актів провадження у виробництво (Додаток В) в п. 10 б відмічаєте, що максимальну тривалість зберігання продукції високої якості (перший ґатунок) забезпечило використання ізраїльських пакетів 885-В із додаванням етилен адсорбуючих пакетів. То де істина?
16. В табл. 6.2 «Основні показники економічної ефективності в розрахунку на 1 га (2020–2022 рр.)» Ви показуєте сукупну урожайність, а у висновку 13 доусього розділу йдеться про середню валову урожайність. У цій же таблиці варто показувати прибуток в розрахунку на 1 га, а не на 1 кг.
17. У конвеєрному виробництві (розділ 6) варто враховувати потребиринку, а не розподіляти пропорційно площі та гібриди за групою стиглості.
18. Рисунки 6.4 та 6.5 не містять пояснень, що на них знаходиться.

19. У тексті дисертаційної роботи зустрічаються незначні технічні помилки, що жодним чином не впливає на загальну якість викладання інформації.

Вдовенко Сергій Анатолійович, доктор сільськогосподарських наук, професор, Вінницький національний аграрний університет МОН України, професор кафедри лісового, садово-паркового господарства, садівництва та виноградарства (член разової спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. У вступі під час опису практичного значення роботи варто вказати основні цифрові величини та наголосити на перевагах отриманих результатів (с. 20).
2. Потребує пояснення за якою схемою висаджувався садивний матеріал спаржі, оскільки в розділі 2 вказаний елемент технології не зазначається (с. 55). Варто у розділі 2 подати характеристику досліджуваних гібридів спаржі, що вивчались. Одночасно, слід обґрунтувати чому товарна обробка пагонів проводилась з врахуванням вимог стандарту ЕСК ООН FFV-04, а не згідно вітчизняного стандарту (с. 55)
3. У розділі 3 на рис 3.1 представлено величини енергії проростання та схожість насіння символікою GE та GS, проте у розділі 2 «Умови, матеріали та методи досліджень» такі символи відсутні, а також слід пояснити, чому в таблиці 4.5 використовується позначення Lim товщини списа min-max, проте у розділі 2 такий показник відсутній у тексті.
4. Варто обґрунтувати, чому у таблиці 4.4 (с. 87) представлено урожайність в кг/га, а не в т/га, що є загально визнаною величиною у відкритому ґрунті та доцільно було б подати величину коефіцієнта стабільності Левіса.
5. У підрозділі 5.1 необхідно вказувати повну назву варіантів, а не обмежуватись лише їх нумерацією (с. 113, 115, 130). Одночасно, слід розписати досліджувані варіанти в таблиці 5.6.
6. Незрозуміло, чому збутова ціна на продукцію спаржі із запропонованого конвеєру є нижчою за ціну продукції спаржі від стандартної технології та

інноваційного технологічного конвеєра, оскільки вона значно впливає на основні економічні показники (табл. 6.2).

7. Слід обґрунтувати, чому кумулятивний фінансовий результат стабільно збільшується за зменшення валового виторгу спаржі на 9 рік вирощування (рис. 6.4-6.5).
8. На нашу думку варто було б в роботі представити розрахунок коефіцієнта енергетичної ефективності розробленої автором інноваційної технології.
9. Потребують додаткового корегування окремі загальні висновки в роботі, а саме пп. 10-12 та зупинитись на аналізі основних показників.
10. Слід використовувати першоджерела, рік видання яких розпочинається з 2000 років і обмежити посилання і першоджерела, які були опубліковані у 80-90-х роках минулого століття. Одночасно, таблицю 4.7 та 4.8 варто представити у додатках.
11. У тексті дисертації мають місце помилки технічного і стилістичного характеру.

Івченко Тетяна Володимирівна, доктор сільськогосподарських наук, професор, Інститут овочівництва і баштанництва НААН, завідувач лабораторії генетики, генетичних ресурсів і біотехнології (науковий керівник).

Роботу оцінено позитивно, без зауважень.

Баштан Наталія Олександрівна, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Інститут овочівництва і баштанництва НААН, старший науковий співробітник лабораторії прикладної генетики, генетичних ресурсів та біотехнології (фахівець). Роботу оцінено позитивно, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» – немає членів ради.

«Утримались» – немає членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада **присуджує**

Лялюк Ользі Станіславівні

ступінь доктора філософії з галузі знань 20 – Аграрні науки і продовольство за спеціальністю 201 – Агрономія.

РІШЕННЯ:

**Разова спеціалізована вчена рада
Інституту овочівництва і баштанництва
Національної академії аграрних наук України**

УХВАЛИЛА:

1. Дисертація Лялюк Ольги Станіславівни на тему **“Обґрунтування елементів технології виробництва спаржі зеленої вЛісостеповій зоні України”**, що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки і продовольство за спеціальністю 201 – Агрономія є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

2. Присудити Лялюк Ользі Станіславівні ступінь доктора філософії з галузі знань 20 – Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 – Агрономія.

3. Рішення разової спеціалізованої вченої ради затвердити і передати до Вченої частини.

4. Вченій частині підготувати Наказ про видачу Лялюк Ользі Станіславівні диплома доктора філософії та додатку до нього європейського зразка.

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого висновку разова спеціалізована вчена рада присуджує **Лялюк Ользі Станіславівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 20 – Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 – Агрономія.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Оксана СЕРГІЄНКО